

KASSARI SAARE ARENGUKAVA

2008 – 2015

VISIOON AASTANI 2015

Koostaja: MTÜ Kassari Haridusselts, Kassari Külavanemate Kogu

Kassari 2008

EESSÕNA

Hea lugeja, Teie ees on Kassari saare ja seal elava kogukonna arengukava aastani 2015. See on koostatud saare inimeste omaalgatuse korras oma tuleviku kujundamise eesmärgil. Kajastades Kassari saare tänast tugevust, on arengukava mõeldud vaatama tulevikku, et äratada huvi meie võimalikes külastajates, siia elamaasujates ja siia investeerijates – sihiks siinse elutegevuse hoogustamine ja mitmekesistamine elujõulise inimtegevusega saare maine kujundamisel.

Koostamise käigus pandi kokku lühike ülevaade meie asukohast ja rahvastikust, ajaloost ja traditsioonidest, ressursidest ja keskkonnast; kirjeldati olemasolevat situatsiooni, püüdes lahti mõtestada igat olulisemat tahku meie saare elutegevusest. Käsitledes probleeme, püüti mõista nende põhjuseid ja otsiti lahendusi edasiseks tegevuseks.

Me hindasime saare kui terviku ja selle tähtsamate eluvaldkondade tugevaid ja nõrku külgi ning välises keskkonnas peituvaid võimalusi ja kätkevaid ohte, mõtlesime koos, kuidas meie saare tugevusi ja võimalusi ära kasutada, nõrkusi vähendada, ohte aga vältida.

Lahenduste otsimise ettepanekud, kajastuvad väljapakutud meetmetes ja tegevuskavas, toetamaks arengu üldisemaid ja vahetumaid eesmärke, mille saavutamine kogusummas võiks meid viia lähemale meie saare ühiselt sõnastatud visiooni täitumisele.

Arengukava on kiiresti muutuv dokument. Niivõrd kuidas muutuvad tingimused meie ümber ja teisalt meie enda arusaamad meid ümbritsevast elust, on vaja muudatusi ka arengukavas. Et ajaga kaasas käija ootame ka Teie aktiivset osalust muutuste märkamiseks ja nende ning muude tähelepanekute edastamiseks koostajatele. Olgem ise oma tuleviku tegijad ja selle aktiivsed kujundajad, vähemasti mis puudutab kodusaart nimega Kassari.

Lugupidamisega koostajate nimel,

Merike Niimann,
Kassari Haridusseltsi esinaine
kassariremli@hotmail.ee
tel 046 97 181 kodus, 046 97 121

SISUKORD

EESSÕNA.....	2
SISUKORD.....	3
1. SISSEJUHATUS	4
2 ÜLDINE KIRJELDUS	6
2.1.. Ajalooline taust ja asukoht.....	6
2.2. Üldandmed ja -iseloostus.....	7
2.3. Kassari elanikkond.....	8
2.4. Kassari looduslike olude kirjeldus	9
2.5. Kassari majanduslike olude kirjeldus	9
2.6. Kassari infrastruktuuri kirjeldus	10
2.7. Muu üldine teave.....	10
2.8. Külaelanike koostöö, hing ja meelsus.....	10
2.9. Kassari Haridusselts.....	11
2.10. Kassari Külavanemate Kogu.....	12
2.11. Orjaku Külaselts.....	12
3. KASSARI TULEVIKUPILT.....	13
3.1. Missioon.....	13
3.2 . Visioon-Kassari saar aastal 2015	13
3.3 . Visiooni saavutamise kriitilised edutegurid.....	13
Koostöö edendamine.....	13
Uue ettevõtluse ligimeelitamine	13
Investeeringute suunamine haridusse	14
Kohaliku demokraatia aktiveerimine	14
Süsteemilise täiskasvanukoolituse korraldamine	14
Keskkonnaalase töö tähtsustamine	14
Ääremaastumise vältimine.....	14
Saare aktiivne reklaamimine.....	14
3.4 . Kogukonna elujõulisuse näitajad ja loodetavad tulemused	14
4. EELISARENDAVAD VALDKONNAD.....	16
4.1. Turism	16
4.2. Põllumajandus ja kalandus.....	17
4.3. Keskkonnakaitse	18
4.4. Haridus	18
4.5. Sport ja vaba aeg.....	19
4.6. Infrastruktuur ning halduskorraldus.....	19
5. TEGEVUSKAVA.....	21
6. ARENGUKAVA JÄLGIMINE ja KORRIGEERIMINE.....	25
LISAD.....	26
LISA 1.....	26
Koostatud arengukava aluseks on olnud:.....	26
KASSARI SWOT-ANALÜÜS.....	27
LISA 2.....	27

1. SISSEJUHATUS

Käesoleva arengukava väljatöötamise eesmärgiks olid Kassari saare üldised ja erinevate tegevusvaldkondade tulevikuperspektiivid. Tähtsaimaks sihiks peeti seejuures saarel elu jätkumist ning tasakaalustatud ja säästlikku looduse alalhoidu. Teiseks oluliseks tõukejõuks on olla Euroopa Liidu liige ja sellest tuleneva regionaalpoliitika vahendite kasutamiseks kohaliku valmisoleku loomine. Selleks:

- Sõnastati missioon ja visioon
- Määratleti arenguprioriteedid ja eesmärgid
- Koostati tegevuskava aastani 2015
- Kirjeldati võimalikke saavutatavaid tulemusi

Kassari saare arengukava 2003 – 2008 oli koostatud kohaliku ja kodanikuinitsiatiivi alusel. Selle koostamise protsessile, sealhulgas läbiviidud koolitustele on vahendeid leitud projekti põhiselt Eesti regionaalarengu saarte ja kohaliku omaalgatuse programmidel ning Eesti Täiskasvanute Koolituse Assotsiatsioonilt ANDRAS. Arengukava koostamise vajadus algatati Kassari Haridusseltsi poolt 2001. aasta algul ja selle põhimõtteid on arutatud ja otsustatud erinevate huvigruppidega läbiviidud koosolekutel ajavahemikul novembrist 2001 kuni aprillini 2002.

Arengukavas esitatud probleemid on algatatud ja lahendusettepanekud on tehtud Kassari saare rahva poolt. Peale arengukava kinnitamist Käina valla volikogu poolt on muutunud need eelkõige valla ametnikkonna aga ka paljude teiste ametiasutuste poolt lahendatavateks praktilisteks küsimusteks.

Arengukava on kontsentreeritud materjal, mis kajastab saare elutegevust, võttes kokku arvukates materjalides ja dokumentides, aga samuti inimeste teadvuses olevad üksikasjad.

Arengukava koostamise protsessi ettevalmistamist ja koostamist koordineeris Kassari Haridusseltsi juhatus selle esinaise Merike Niimanni juhtimisel. Nimetati huvigruppide juhid järgnevalt:

- Tiiu Kopli – kalandus
- Vello Vann – keskkond ja jäätmemajandus
- Linda Tikk – põllumajandus
- Merike Niimann – halduskorraldus ja haridus
- Ester Tammis – turism
- Marek Elmi – noored ja vaba aeg

Kogu arengukava koostamise käigus teavitati nii saare avalikkust – püsi- ja suveelanikke ning ettevõtjaid ja kolmanda sektori organisatsioone – kui ka Käina valla volinikke, juhte ja spetsialiste arengukava koostamiseks tehtava töö ja koostatava arengukava eesmärkidest, tegevustest ja tulemustest. Soovides rohkem informatsiooni võrreldes sellega, mida järgnev arengukava võimaldab või kui Teil on ettepanekuid ja arvamusi seoses saare elu ja selle majandustegevuse edendamise, aga samuti juhul kui soovite meile elama asuda, puhkama tulla või siia investeerida,

olete teretulnud võtma kontakti – selleks on meie poolt praeguseks olemas järgmised võimalused:

Elektrooniliselt asub Kassari saare arengukava: www.orjaku.ee

Külavanematega saate võtta kontakti:

Esi – ja Taguküla külavanem HELI TUIISK

Address:	Esiküla Käina vald 92113 Hiiumaa
Telefon:	46 971 76, 56 64 38 76
E-mail:	heli.tuisk@gmail.com

Kassari külavanem TOIVO PLATOV

Address:	Kassari Käina vald 92111 Hiiumaa
Telefon:	46 22 550, 52 79 994
E-mail:	info@vetsitall.ee

Orjaku külavanem AIVAR KÄÄRAMEES

Address:	Orjaku Käina vald 92111 Hiiumaa
Telefon:	46 97 151, 52 99 414
E-mail:	Aivar.kaaramees@mail.ee
Kodulehekülg	www.orjaku.ee

2 ÜLDINE KIRJELDUS

2.1. Ajalooline taust ja asukoht

Rootsi võimude poolt 1564 a. koostatud aruande järgi oli Hiiumaal kokku 15 vakust, neist 3 tänapäevasel Kassari saarel: Orjaku (Orjac), mis varem oli kuulunud piiskopi-maadesse ja Wairo (ka Wayra, Waifer jne) ning Kassari (Kaskesara, Suurküla) endisel Ordu alal. Hiiumaa maade (sh. vaadeldava ala) suuremad läänistamised algasidki alles Liivi sõja ajal 1575.a. läänistas Rootsi kuningas Johan III rittmeister Hans Wachtmeisterile Aunaku (Õunaku) ja kaks vakust, mis hõlmasid terve Kaskensaare. Need vakused said hiljem nimeks Esiküla ja Taguküla.

Orjaku läänistati 1575.a. Karl Hendriksson Horn'i poolt Johan Soige'le (ka Zoege). Õunaku mõis oli algusest peale seotud ka Kassari ida osaga ning saare selle osa seosed jäid kestma ka Õunaku mõisa keskme koondumisel Vaemlasse. Orjaku mõisa alla kuulus veel maid tänase Utu külas, Jausas, Lugusel ning nii oli saar mõisate (Kassari ja Orjaku) vahel jaotatud 1919 aasta 10.oktoobri maareformini, mil 17. veebruaril samal aastal riigi poolt võõrandatud mõisad vastu võetud Maaseaduse alusel jaotamiseks määrati.

Halduse juriidikasse oli muudatus tekkinud juba varem: 23.mail 1816 aastal Aleksander I poolt kinnitatud Eestimaa talurahvaseadus, mis kaotas pärisorjuse, tekitas talupoja-kogukondade haldusüksusena ka valla. Need moodustati aga mõisate kaupa ning vaadeldaval Kassari saarel see haldusjaotuses muudatusi kaasa ei toonud. (1866 aasta 19.veebrauri vallaseadus vabastas talupoja kogukonnad selle mõisa eestkostest ja vald muutus riiklikuks haldusüksuseks, jäädes oma piirides aga ikkagi enamasti veel ühe mõisa piiridesse)

1889 aasta talurahva-asutuste reformi järel algas väikeste valdade liitmine. Käina kihelkonnas asunud väikeste mõisavaldade ühendamine toimus 20.nobembril 1892-Käina (tollal Keina) vallaks ühendati Putkaste, Vaemla ja Aadma mõisa vallad, Käina kirikuvald ja Kassari vald.

Orjaku oli 1821 aastast seotud Emmaste mõisaga, olles viimase kõrvalmõis ning 1866 aastal loodigi Orjaku vald Emmaste mõisa vallana. Mis ajal Orjaku Käina külge liitus võib Emmaste valla dokumentide halva säilimise tõttu vaid oletada 1891 ja 1892 aastal toimunud kirjavahetuses Käina vallaks liitumisel Orjakut ei mainita. 1892 aasta 15. detsembri Emmaste vallavolikogu koosolek avaldas soovi, et Orjaku jääks Emmaste külge. 1905 aasta „Uue Aja Kalender“ näitab Orjakut Käina vallaga liitununa (kuid veel märkusega: endine Orjaku mõisa vald), Volli Mäeumbaia väitel toimus tõeline üleminek Emmaste alt Käina alla alles Eesti Vabariigi maareformi käigus. Kogu Kassari kuulus sest peale ühte administratiivsesse üksusesse, aga selle keskus asus saarelt väljaspool – Käinas.

Kuni Teise Maailmasõja lõpuni haldusjaotuses põhimõttelisi muutusi ei toimunud. 9. oktoobril 1944 alustas tööd Läänemaa TSN Käina valla Täitevkomitee, mis toimis põhimõtteliselt vanades Käina valla piirides. 04.mail 1945 andis ENSV ÜN

Presiidium välja seaduse külanõukogude loomise kohta, mille käigus Kassari saar sattus kahe erineva haldusüksuse alla - suurem, idapoolne osa läks Vaemla külanõukogu koosseisu, väiksem läänepoolne (sisuliselt Orjaku) Käina külanõukogusse.

26. septembril 1950.a likvideeriti ÜN seadusega maakonnad ja vallad ning 1950-ndate keskpaigaks olid väikesed külanõukogud enamasti sisuliselt taasühendatud endiseks vallaks. Tõmbekeskustes oli aga vahepeal toimunud nihe – 21. mail 1947 võttis ÜK (b)P Poliitbüroo vastu otsuse „Kolhooside loomisest Leedu, Läti ja Eesti NSV-s“. 18. detsembril 1948 loodi mere ja Orjaku külades „Mere“ kolhoos. 04. aprillil 1949 Kassari ja Uue külades „Kassari“ kolhoos. 10. aprillil 1949 Esi- ja Uidukülas „Saare“ kolhoos. 10. aprillil 1949 Kiisi ja Tagukülas „Koidula“ kolhoos. Puulau piirkond sattus 15. aprillil 1949 loodud enamasti Nasvat ja Luguse küla hõlmavasse kalurikolhoosi „Rannakalur“.

Ka need väikekolhoosid hakati peatselt ühendama suuremateks üksusteks – 24.septembril 1950 ühendati Kassari kolhoosiga „Mere“ ja „Saare“ kolhoosid ning 01. aprillil 1951 „Koidula“ kolhoos. Kassari moodustas ühise üksuse. Selline olukord kestis ca 20 aastat. 17. detsembril 1971 ühendati „Kassari“ kolhoos „Sõpruse“ kolhoosiga ning tõmbekeskused (kolhoosikeskus ning külanõukogu) asusid taas saarest väljaspool.

10.septembril 1992 omistati Käina külanõukogule valla staatus. Kassari seisukorrale ilmselt see mõju ei avaldanud. Arvatavasti mõjutas aga saare elu 09. veebruaril 1993 aastal põllumajandusühistu üldkoosolekul vastuvõetud otsus majandi likvideerimisest, mis peitis endas töökohtade kadumisi - muutumisi jms.

2.2. Üldandmed ja -iseloolestus

Elanike arv seisuga 01. jaanuari 2002. aasta seisuga valla registri andmetel on 312. Suveelanike arv moodustab täiendavalt ligikaudu sama arvu. Koos turistidega viibib suveperioodil Kassaril hinnanguliselt kuni viis korda rohkem inimesi võrreldes püsielanike arvuga. Külade arv 4.

Kassari saar asub Hiiu maakonnas Käina valla territooriumil, pindalaga 19,3 km². Saare pikkus on 7 km ja kõrgeim koht Veskimägi – 15 m üle merepinna. Tema randu uhuvad Jausa, Käina, Vaemla, Kassari ja Õunaku lahe veed, kus on 40 laidu, karet ja rahu. Rannad on lauged, vesi madal ja suviti suhteliselt soe.

Kassari saar paikneb Hiiumaa lõunaosas, olles Laisna ja Orjaku tammteega Hiiumaaga ühenduses. Vallakeskus - Käina- jääb Kassari kõige kaugemast punktist 10 km kaugusele. Maakonnakeskus Kärdla jääb 29 km kaugusele. Kaugust mandrist on meritsi 22 km, mida suurendab veelgi aeglane ja hõreda graafikuga praamiühendus Heltermaa - Rohuküla, mille sõidu pikkuseks on suvel 1,5 tundi (talvel teadmata, erandjuhul isegi kuni 26 tundi). Lähim lennujaam asub Kärdla lähedal, meist 31 km kaugusel, kus loodud võimalused nii turismi- kui transpordilennukite maandumiseks.

2.3. Kassari elanikkond

Kassari saarel on neli küla : Esiküla, Taguküla, Kassari, Orjaku kokku 309 püsielanikuga ning ligikaudu sama arvu suveelanikega. Külavanemaid on valitud kolme külapiirkonna peale. Kassari püsielanikud on eestlased.

Asustus on suhteliselt ühtlane. Kogu Kassari on hajaasuala, keskmiselt 16 inimest ühele ruutkilomeetrile (vallas keskmiselt 14).

Kassari saare külade vanuseline koosseis:

Esiküla

Vanusegrupp	Mehed		Naised		Kokku	
	Arv	% elanikkonnast	Arv	% elanikkonnast	Arv	% elanikkonnast
Noored (kuni 18 a.)					12	13
Tööelised (18-63)					63	66
Eakad (63 ja vanemad)	10		10		20	21
KOKKU	51		44		95	

Taguküla

Vanusegrupp	Mehed		Naised		Kokku	
	Arv	% elanikkonnast	Arv	% elanikkonnast	Arv	% elanikkonnast
Noored (kuni 18 a.)	1				1	5
Tööelised (18-63)	10		5		15	71
Eakad (63 ja vanemad)	2		3		5	24
KOKKU	13		8		21	

Kassari küla

Vanusegrupp	Mehed		Naised		Kokku	
	Arv	% elanikkonnast	Arv	% elanikkonnast	Arv	% elanikkonnast
Noored (kuni 18 a.)					16	16
Tööelised (18-63)					69	67
Eakad (63 ja vanemad)	7		11		18	17
KOKKU	53		50		103	

Orjaku küla

Vanusegrupp	Mehed		Naised		Kokku	
	Arv	% elanikkonnast	Arv	% elanikkonnast	Arv	% elanikkonnast
Noored (kuni 18 a.)					21	23
Tööelised (18-63)					59	66
Eakad (63 ja vanemad)	2		8		10	11
KOKKU	48		42		90	

Kogukonna arvuline prognoos :

	2003	2008	2015
ELANIKE ARV	312	309	323

Saare elanikkonna juurdekasvule loob eeldused:

- looduskeskkond (vaikus, rahu, meri jms.)
- hea ühenduste olemasolu sadamate ja lennujaamaga
- hea elektri ja sideühendus (arvutil) kaugtöö tegemiseks
- suvekassarlaste püsivalt elama asumine
- suurenenud kinnisvaraarendus

2.4. Kassari looduslike olude kirjeldus

Kassari saare loodust iseloomustavad avatud rannaniidud, puisniidud, niidid, lookadastikud ja meri. Metsa on saarel ca 25% kogu pindalast. Kogu saar asub Käina lahe - Kassari maastikukaitsealal. Maapõuevaradest leidub kruusa (saare ilu omapära säilitamiseks kaevandamine keelatud). Merest randa uhitud adru kasutatakse väetisena. Käina lahe veest võetavat väga heade raviomadustega muda kasutavad kohalikud tervisekeskused ja seda pakendatakse ka müügiks. Kassaris on ka intensiivse kasutusega telkimis- ja supluspaik Säaretirp ning kiigeplats.

2.5. Kassari majanduslike olude kirjeldus

Kassari saare majanduse olemust mõjutab tugevalt paiknemine Käina lahe - Kassari maastikukaitsealal, kus arvestatava osa majandustegevusest moodustavad maastikukaitseala korralduskava täitmiseks tehtavad tööd. Tähtsamad majandustegevused on ka väikepõllumajandus, turism, rannakalandus jm. Nende alade sesoonsusest tingituna on iseloomulik, et paljud majapidamised tegelevad mitmetes valdkondades. Saare eripäraks on ka endale tööandjaks olemine ning palgatöölise väike osakaal. Tööandjaks on saarel riigiettevõtte Hiiumaa Muuseum, OÜ Kaskisaare, OÜ Vetsital, OÜ Tikoil, OÜ Niitlind. Jt. Tööelisest elanikkonnast (206 inimest) on enamus tööga hõivatud .

Saarel on üks aastaringne kauplus. Kõik avalikud teenused paiknevad Käina alevikus, meist ca 10 km kaugusel.

2.6. Kassari infrastruktuuri kirjeldus

Kassaris on kõigis majapidamistes elekter ja telefonside. Saarel on ca 10 km mustkattega teid ning ca 20 km kruusateid. Lahendamata on ühtne jäätmemajandus, veehaare ning joogivee puhastus.

2.7. Muu üldine teave

1939.a. seisuga oli kogu saare maa peaaegu 100% eraomanduses, ainult kalmistu kooli maa olid munitsipaalomandis. Taasiseseisvunud Eesti Vabariigis läbiviidav maareform Käina vallas lõpeb kõige enne just Kassaris.

Saart läbib riigi omandis olev Vaemla-Kassari-Luguse maantee, mis ühendab Kassari saart Hiiumaaga kahest otsast. Riigi omandis on veel Säätirbi tee, Kassari-Esiküla tee ja Kassari surnuaeda viiv tee.

Kassari saarel asub 5 sadamat ja 2 lautrikohta. Lautrikohti kasutatakse põhiliselt harrastuskalurite poolt, kes valdavalt on kohalikud elanikud. Sadamate kasutus on mitmekülgsem. Orjaku sadam, mis on kõige suurem, leiab kasutust kutseliste kalurite poolt. Samuti võetakse siin vastu jahiga saabuvald turiste ning saab vastu võtta ka parvlaevu. Teised sadamad on paadisadamad, mis on kodusadamaks kohalike elanike paatidele.

Kassari saarel on 2 biopuhastit, milledest üks asub Kassari mõisa südames ja teine Orjaku jahisadama juures.

2000-2002 on inimeste arv suurenenud 3,4%. 2003-2007 on inimeste arv vähenenud 1 % võrra.

2.8. Külaelanike koostöö, hing ja meelsus

Elatakse individuaalelamutes (on vaid üks nelja korteriga kahekordne elamu) 90 perena ja 106 leibkonnana.

Kassari elanikest on 2/3 siin sündinud ja 1/3 sisserännanud, mille peamiseks põhjusteks on olnud: abiellumine, tööle suunamine, kolimine lapsena koos vanematega või lihtsalt linnast maale kolimine.

Keegi ei pea end väga edukaks, aga siiski ollakse tänase päevaga rohkem rahul kui möödunud aegade. Tõsi vanemad inimesed tunnistavad, et ei suuda muutustega kohaneda. Samas õiguslikust aspektist on olukord parem, keegi ei väida end olevat õigusetu, valdav enamus on olukorraga rahul.

Rõõm on tõdeda, et igapäeva muredest tähtsamaks peetakse üldist meelerahu.

Murelaps, mis teeb pea kõigile Kassari elanikele rohkem muret kui oma lapsed, on meid otseselt ümbritsev keskkond: Kassari loodus ja selle omapära säilimine. Suurimateks ohtudeks peetakse võsastumist ja maade ostmist välismaalaste poolt. Üle poolte elanikest arvab, et Kassaris peaks olema palgaline kaitseala järelvaataja, kes oleks kohapeal. Nõndasamuti toetab üle poolte elanike ideed, et Kassari võiks olla nn roheline piirkond. (1999. a. sots.uuringu põhjal).

2.9. Kassari Haridusselts.

KASSARI NOORTE ÜHING "EDU" tuli kokku 1922 aastal. Ühingu juures tegutsesid näite -, spordi -, ja perenaiste ring ning karskusselts ja laulukoor, lühikest aega ka orkester, aasta hiljem asutati raamatukogu.

1931.aastal nimetati ühing ümber Kassari Haridusseltsiks. Samal aastal ostis selts Keina Vallavalitsuse käest Kassari endise koolimaja Kiisi külas. Sinna juurde kuulusid ka lehmalaut puukuuriga ,kartulikelder, rehi ja 2,95 ha maad. Haridusseltsi ruumides korraldati igal aastal hulgaliselt üritusi: perekonnaõhtuid, maskeraadballe, spordipidusid, kõnekoosolekuid ja jumalateenistusi.

1940aasta 21.oktoobril saabus Keina Vallavalitsusele teatis ENSV Rahvakomissaride Nõukogult Kassari Haridusseltsi sundlikvideerimise kohta. Nii ka läks.

26.veebruari 1995.a. taasasutati Kassari Haridusselts. Asutajaliikmete seas oli 3 liiget endisest Haridusseltsist: Melitta Holmann, Albert Mäns ja Robert Suurvärav.

Kogunesid inimesed, kes nägid ühistegevuses jõudu, et senist olemist paremaks muuta. Oli ju viimase kolmekümne aasta jooksul saarel suletud kool, raamatukogu, sidejaoskond.

Samal aastal andis Käina Vallavalitsus Kassari Haridusseltsile tasuta tagasi seltsile kuulunud maja. Värske majaomanikena tegime hoones pisut remonti, et peatada edasist lagunemist. Esimeste programmiliste rahade eest valmis ehitusprojekt seltsimaja taastamiseks, mahus 1,2 milj. krooni.

Mõtlesime selgeks Kassari arendustegevuse lähemad ja kaugemad plaanid, toimusid mitmed kõnekoosolekud saare tulevikust.

1996.ndal aastal sündis Kassari Haridusseltsi logo.

1997 aastal koondati Kassari rahva tegemised 15-20 leheküljelisse ajalehte "Kassarimaa", mis ilmub 2 korda aastas: emadepäevaks ja jõuludeks. Väljaanne on saare elanikele tasuta.

Saab traditsiooniks suvelõpupidu, kus peetakse meeles põhikooli lõpetanuid ja koolitee alustajaid.

Samal aastal toimusid külavanemate valimised.

1998 aasta 13. veebruaril avasime seltsimajas raamatukogu. Käsikäes töötavad noored ja vanad koduloohuvilised. Toimus II Koduloo konverents. Algklasside lapsed kirjutasid üles kõikide majapidamiste loomade nimed. Tulevikuks, võrdluseks.

Jõululaupäeval saab seltsimaja uue katuse ja veranda.

1999 aasta juuli lõpp toob kokku inimesi üle terve Eestimaa III. Külade Maapäevale Käinas. Teema "Osalusel põhinev otsustamine oma kodukoha üle. Kohalik areng ja Euroopa Liit" tõi suurima töörühma kokku Kassaris.

Sügisel käidi üle terve Hiiumaa Kassaris teadmisi saamas kodanikuõpetusest ja Euroopa Liidust "Noorpoliitiku Koolis".

Kassari arengu pikemaajaliseks, järjekindlamaks ja tänaseid reaalsusi arvestavaks planeerimiseks algatasime kohalikke elanikke haarava sotsioloogilise uuringu. Samuti on algatatud projekt Kassari koduloolise andmebaasi loomiseks koos kaardi ja kartoteegiga.

2000 aastal toimus noorsoovahetuse projekt, millest võttis osa Norra, Inglismaa, Prantsusmaa kokku 40 inimest. Lisaks osaleti noorsoolaagrites Inglismaal 6 noorega ja Norras 8 noort.

Osaleme Kassari üldplaneeringu ja valla arengukava ettevalmistamisel.

Traditsiooniks on saanud kaks korda aastas ilmuva infolehe „Kassarimaa” väljaandmine, põhikoolide lõpetajate ja esimesse klassi astujate meelepidamine raamatute kinkimisega, mitmesugused kursused ja koolitused.

Jätkuvalt otsime vahendeid seltsimaja edasiseks remondiks ja ühistegevuse võimalusi saare arengu suunamiseks.

Kassari Haridusselts kuulub Eesti Saarte Kogusse, on Kodukant Hiiumaa liige.

Pädevuse kirjeldus.

Seltsis on 27 inimest ehk 8% Kassari saare rahvast. 27 liikmest 11 on kõrgema haridusega. Oleme avatud organisatsioon, kuid ei pea vajalikuks suurt, vaid pühendunud liikmeskonda. Viieliikmelise juhatuse ja külavanemate koostöö on arvestatav jõud, et mõjutada muutusi piirkonnas.

Kassari Haridusselts on Kassari saare kogukonna esindaja. 1995-2000 aasta on liikmeskond end pidevalt koolitanud, et saada tugevaks ja ambitsioonikaks organisatsiooniks.

Suurt rõhku paneme järjekindlusele, et edasiminekuks leida järjest uusi lahendusi. Ideede väljatöötamine kehtestab positiivse ellusuhtumise. Inimeste motiveerimine ja liikmeskonna eeskuju vabatahtlikkusel põhineva töö tegemisel on innustanud kaasa töötamist.

2.10. Kassari Külavanemate Kogu

Külade probleemid on sarnased. Seepärast ühineti 05.11. 2004 ja moodustati seltsing Kassari Külavanemate Kogu, mille eestvedamisel korraldatakse heakorralguid ja seistakse hea Kassari saare igapäevaprobleemide lahendamisel.

2.11. Orjaku Külaselts

Kogukonna arengu paremaks sujumiseks asutati 4. novembril 2006 a Orjaku elanike poolt MTÜ Orjaku Külaselts

Esimestel tegevusaasstatel keskendutakse järgmistele tegevustele:

- ✓ Kiigeplatsi edasiehitus
- ✓ Külamaastiku kujundamine ja ümbruse heakorristamine
- ✓ Planeeringute jälgimine
- ✓ Küla ajaloo jäädvustamine
- ✓ Külatraditsioonide jätkamine(jaanipäevad, vastlapäevad jne)

Info: www.orjaku.ee

3. KASSARI TULEVIKUPILT

3.1. Missioon

Kassari kogukonna missiooniks on omaalgatuse edendamine ja kohaliku vastutuse võtmise kaudu saare kui kogukonna demokraatia ning elu- ja majandustegevuse kooskõlastatud arendamine.

3.2. Visioon-Kassari saar aastal 2015

Kassari saarel on taastatud iseloomulikud avatud rannaniidud. Kassaril on hooldatud puisniitudega maastik koos piirkondlike sümbolitega. (Korrastatud Kassari mõisa süda, Säätetirbi puhkeala, toimiv Orjaku sadam)

Saarel on inimesesõbralikuks ja keskkonda säästvaks arendatud täiuslik infrastruktuur hajutatud ja loodusesse sobitatud tootmishoonetega, uuendusmeelse ja kompetentse tööjõuga ning tuntud kohalike toodetega elujõuline ettevõtlus (tervisetooted, unikaalne käsitöö, maagilised ja suveniirtooted jne.).

Eeskujulikult on korraldatud ja kohalikku ellu sobitatud aastaringne puhkemajandus (tervise- ja taastusravikeskus, Kassari otsast Orjaku sadamani harrastuslik kalapüük ja veespordialad, ümber Kassari paadimatkad ja matkarajad, jalgrattateed, ratsa- ja golfiväljak jne.).

Iga Kassari pere tunneb end traditsioonilises järjepidevuses turvaliselt ja sotsiaalselt kaitstuna, noorperede ja laste arv kasvab. Kogukonnasisesed suhted on üksteist mõistvad ja arvestavad, valitseb koostöö ja ühiste eesmärkidele pühendumise vaim. Väljaspoole paistab eneseteadev ja ennast usaldav, mõõdukas ja kombekas, avatud ja külalislahke Kassari kogukond.

3.3. Visiooni saavutamise kriitilised edutegurid

Koostöö edendamine

Arendatakse edasi Kassari saare külade omavahelist koostööd ning koostööd Käina valla ja Hiiumaa teiste piirkondadega ja B7 Läänemere saartega.

Uue ettevõtluse ligimeelitamine

Uue, loodussõbraliku ettevõtluse tulemiseks võimaluste loomine ja siinsete võimaluste aktiivne tutvustamine ning selle sidumine kohalike ressursse väärtustava ettevõtluse arendamisega.

Investeeringute suunamine haridusse

Noorte sidumine kodukohaga läbi stipendiumide ja muude toetavate meetmete (näiteks 1999. aastal loodud Eesti Rahvuskultuurifondi Lepa Anna Sukasääre nimeline allfond).

Süsteemaatilise täiskasvanute koolituse korraldamine

Aastaringse, koostöövõrgustikule rajatud ja kohalikku spetsiifikat arvestava täiskasvanute koolituse korraldamine olemasolevate ruumide baasil.

Kohaliku demokraatia aktiveerimine

Külainimeste suhteliselt suure aktiivsuse toetamine ja tagamine külavanemate ja Kassari haridusseltsi koostöös.

Keskkonnaalase töö tähtsustamine

Jäätmekäitluskava kui arendusdokumendi väljatöötamise algatamine, mahepõllumajanduse piirkonna kujundamine .

Ääremaastumise vältimine

Ääremaa tekkimise vältimine külaelu, Kassari küla üldise edendamise ja koduettevõtluse kaudu s.o. kodu ja isikliku kinnisvara baasil pidevalt või hooajaliselt kindla või varieeruva nomenklatuuriga toodetavate kaupade ja teenuste äri (ravimtaimede kasvatamine, lammaste ja lihaveiste kasvatamine, majutusteenus, suveniiride müük, infotehnoloogiline kaugtöö jne.).

Saare aktiivne reklaamimine

Saare maine teadlik kujundamine, esitlusmaterjalide koostamine, sümboolika ja atribuutika väljatöötamine. Kõige selle ja selle kaudu Kassari aktiivne reklaamimine ehk positiivse tuntuse suurendamine.

3.4. Kogukonna elujõulisuse näitajad ja loodetavad tulemused

Loodetavad tulemused	Kriteeriumid	Praegune tase	Eesmärgitase aastaks 2015
Saare kogukonna elujõulisus	Elanike arv	309	323
	Noorte arv (18 aastased ja nooremad)	50	64
	Noorte osakaal %	16	19
	Eakate arv (63 aastased ja vanemad)	53	53
	eakate osakaal %	17	16
Majanduse areng	Tööealiste arv	206	217

*Kinnitatud Kassari saare
Rahvakoosolekul 13.10.2008.a.*

	Tööealiste osakaal %	66	66
	Tööga hõivatute arv		
	... ja osakaal tööelistest %	ca 80%	85,00%
Demokraatia areng	Valimisealiste arv	259	259
	Kohalikel valimistel osalenute suhtarv %	60	70
	Parlamendivalimistel osalenute suhtarv %	50	60
	Külavanemate valimistel osalenute suhtarv %	75	98
	KOV volikogus ja komisjonides osalejate arv	6	7
	Leibkondade osavõtu aktiivsuse suhtarv kohalikest aruteludest %	25	30
Harituse areng	Kõrgharidusega inimeste arv	35	40
	... ja nende osakaal %	11	12
Informeeritus	Avalike teabepunktide arv	1	2
	Internetiühendused peredes	ca' 50	70
	Kohaliku infolehe väljaandmine (korda aastas)	2	4
Halduskorralduse tase		rahuldav	hea
Avaliku teenuse kvaliteet	Alushariduse tase	Hea	hea
(KHS poolt 1999.a. läbiviidud sotsioloogilise uuringute põhjal)	Üldharihariduse tase	Hea	hea
	Seltsielu tase	Hea	hea
	Avahoolduse tase	rahuldav	hea
	Tervishoiu tase	rahuldav	hea

4. EELISARENDAVAD VALDKONNAD

4.1. Turism

Kassari on turistidele atraktiivne piirkond. Eelkõige tuleks arendada keskkonnasõbralikku aktiivturismi. Turismi arendamise eelduseks on oluline piisava info olemasolu, turismiobjektide kättesaadavus, turismiteenuste (transport, majutus, toitlustamine, tegevused aktiivseks puhkuseks jne) kvaliteet, turvalisus. Osaliselt on need eeldused Kassaris täidetud: on olemas heas korras teedevõrk, piisavalt majutustevõtteid, avaldatud trükised infoga turismiobjektide kohta jne.

Turismi arendamiseks oleks vaja teha järgmist :

1. Kultuurimälestiste inventariseerimine, kaitse, majandamine. Praegu puudub täielik ülevaade vaatamisväärsustest, mõned on väga halvas seisukorras, praegused haldajad ei ole huvitatud või ei oma piisavat teavet/oskusi nende haldamiseks.
2. Info- ja reklaamtahvlite paigaldamine. Käesolevalt on valminud ja paigaldamisel üle Hiiumaa ühtsed vaatamisväärsustele suunavad pruunivärvilised viidad. Paigaldatakse samuti Kassari saarele kummalegi sissesõidule Kassari loodusväärtusi tutvustavad infotahvlid. Samas puuduvad turismikorraldust (telkimine, suplemine, prügikonteinerite asukohad jms) reguleerivad infotahvlid. Peetakse vajalikuks need paigutada Säätetirpi ja Piibuninasse.
3. Turvalisus. Saarel puudub korrakaitse ja kaitseala järelevalve. Vaja oleks üldise korrakaitse ja kaitseala järelevalve rakendamine vähemalt suveperioodil. Peetakse vajalikuks supluskohta staatuse taotlemist ametlikult määratud rannas ja vastavate vetelpäästenõuete täitmist.
4. Keskkonnateadlikkuse propageerimine. Loodusõppe- ja matkaradade tähistamine. Organiseeritud prügimajandus telkimiskohtades, randades, turismiobjektide juures.
5. Arendada Orjaku sadamat mereturismisadamana.
6. Jalgrattatee rajamine ja jalgrattalaenuus.
7. Kohalikud turismipaketid. Saare turismiala ettevõtjate ühise töö tulemusena töötatakse välja ühised turismiteenuste paketid ja kavatakse rakendada nende ühine reklaami ja müügikorraldus.
8. Hiiumaa lastelaager Kassaris. Taastada lastelaagri töö nii Hiiumaa kui ka mandri laste suve veetmise võimalusena.
9. Turismiga seotud tootmine. Toetada Kassarile omaste suveniiride tootjaid. Jätkata Suveturu projekti turistide varustamiseks toiduainetega. Luua väiketootmise saaduste töötlemiseks Euroopa Liidu nõuetele vastav köök ja labor ("Moosikoja Leivakoja, trummekuivati jms projektid).
10. Teenuste kättesaadavuse parandamiseks vajalike tingimuste loomine.

4.2. Põllumajandus ja kalandus

Põllumajandus on peamine majandusharu Kassari saarel. Kokku on ca 90 majapidamist, millest tootmistalused (toodavad rohkem kui endal vaja) on 26, ülejäänud toodavad põhiliselt enda vajadusteks. Sõltumata kohalikest vajadustest on kümme talu tootmistalu. Põllumajanduslikke suuretevõtteid saarel ei ole. Kassari suveelanike ja siin viibivate turistide toitlustamiseks vajatakse oluliselt rohkem toiduaineid kui kohaliku talunikud toodavad. Seega on kohalikuks tootmiseks olemas arvestatav turureserv. Traditsiooniline põllumajandus (piimatootmine) Hiiumaa tingimustes end ei õigusta. Kassari saare eripäraks on aiandus ja aiandussaaduste tootmine. Tegeletakse ka alternatiivsete põllumajandusvaldkondadega: karusnahaküülikute, seente jmt. kasvatamine. Samuti tuleks tõsta karjatavate loomade arvukust rannaalade ja karjamaade hooldamiseks.

Kalanduse ja kalurite osakaal saare üldises majanduses ja tööhõives on tagasihoidlik. Hiiu Maavalitsuse hinnangutel piisaks Kassarile ühest täikohaga kutselise kaluri töökohast, kes täielikult elatuks ainult kalapüügist. Praegu on Kassari saarel 6 kutselist kalurit: Kuna kaluri elukutse ei võimalda elatumist, tegelevad kõik kalurid ka teistes majandusharudes, eeskätt põllumajanduses. Kassaris on 35 harrastuskalurit, kelle arv puhkuste perioodil oluliselt suureneb. Kord aastas – kudemishooajal on piiramatud võimalused õngitsejatele, kes turistidena tõstavad oluliselt ka majutuse vajadust nimetatud perioodidel.

Selle valdkonna arendamiseks on vaja:

1. Loodussõbraliku ja hea põllumajandustava alane koolitus ja õpe finantstoetuste taotlemiseks väiketootjatele.
2. Raamatupidamis- ja finantsteenuste pakkumine väikeettevõtetele.
3. Jätkata Suveturu projekti suveelanike ja turistide varustamiseks toiduainetega.
4. Kohalike tootjate saaduste töötlemiseks väiketööstuste asutamine ("Moosikoda", "valge liha" tapapunkt, kalatööstus).
5. Kassarisse sobiva väiketootmise (loomakasvatus rannaalade hooldamiseks, ravimtaimede kasvatus, turismitooted jms) toetamine ja propageerimine.
6. Väiketootjate ühinemine ülehiiumaaliste, üle-eestiliste ja rahvusvaheliste projektide ja koostöövõrkudega.
7. Orjaku sadama arendamine kalasadamana.
8. Kalavarude taastamine. Hõlmab nii koelmute taastamist, kalamaimude kasvatamist kui ka kalavarude hävitajate – kormoranide ja hüljeste-arvukuse piiramist.
9. Rannakaluri elulaadi säilitamine. Kompensatsiooni maksmine. Naabrivalve projekt paatide ja võrkude kaitseks.
10. Lautrikohtade taastamine rannakalanduse säilitamiseks.

4.3. Keskkonnakaitse

Kõrgendatud tähelepanu keskkonnakaitsele Kassaris tingib asumine Käina lahe Kassari maastikukaitsealal. See tähendab nii loodussõbraliku tootmise ja eluviisi propageerimist kui ka suunatud keskkonnakaitsete projektide elluviimist:

1. Säätliku arengu kava koostamine.
2. Jäätmekäitluskava väljatöötamine Käina vallas.
3. Ühtse prügiveosüsteemi loomine, konteinerite paigaldamine eri liiki prügi kogumiseks.
4. Inimeste teadlikkuse tõstmine. Teadvustada jäätmete sorteerimise ja ohtlike jäätmete kogumise vajalikkus.
5. Keskkonnadistsipliinide süvaõpe gümnaasiumis, kutsekoolis ja vabahariduses. Vabatahtliku tegevuse propageerimine keskkonnakaitsetes.
6. Loodushoidliku turismi arendamine. Linnuvaatlused, loodusõppe- ja matkarajad. Loodushoidu propageeriva info levitamine turistidele (infotahvlid, trükised jne).
7. Korrakaitse ja kaitseala järelvalve.
8. Loomakasvatuse toetamine rannaniitude ja karjamaade hooldamiseks.
9. Kalavarude taastamine. Hõlmab nii koelmute taastamist, kalamaimude kasvatamist kui ka kalavarude hävitajate – kormoranide ja hüljeste arvukuse piiramist.

4.4. Haridus

Kassari eelkooliealisest lapsest käib Käina lasteaias 5. Käina vallas on üks kool – Käina Gümnaasium.

Käina Gümnaasiumi treeningutel ning huvialaringides käimine sõltub bussiaegadest ja on seega piiratud. Probleemiks on ringide tasu, mida enamik vanematest ei ole võimelised korrapäraselt tasuma, samuti halb bussiühendus Käinaga.

Täiskasvanute huvihariduse korraldamine on lahendatud haridusseltsi eestvedamisel, sealhulgas suures osas oma maja baasil.

Hariduse arendamisel Kassaris on eelkõige võimalused lastele ja täiskasvanutele pakutava huvi- ning täiendhariduse osas:

1. Huvihariduse pakkumine KHS ruumes. See parandaks huvihariduse kättesaadavust – on osalejatele oluliselt lähemal kui Käina. Selle eelduseks on seltsimaja ruumide renoveerimine ja kaasaegse sisseseade muretsemine.
2. Täiskasvanute huvi- ja täiendkoolituse tõhustamine. Eelkõige on vaja pakkuda koolitust väiketootjatele, kellel pole võimalik kodust kaugel koolitustel käia, erinevates valdkondades (loodussõbralik tootmine, keskkonnakaitse, ettevõtlus jms).
3. Keskkonnadistsipliinide süvaõpe gümnaasiumis, kutsekoolis ja avatud hariduses. Kassari saarel kui maastikukaitsealal elavate inimeste teadlikkuse tõstmine keskkonnakaitse küsimustes, hoolivuse suurendamine oma kodukoha suhtes.
4. Hariduse tähtsuse teadvustamine, info kogumine koolikohustuse mittetäitmisest ning kooliprobleemidest, alternatiivsete õppimisviiside

- toetamine (koduõpe, kaugõpe jms), nõustamisteenuse pakkumine. Tagada võimalus kõigil soovijatel oma valla gümnaasiumis õppida.
5. Iga-aastane stipendiumite maksmine Eesti Rahvuskultuuri Fondi Lepa Anna Sukasääre nimelisest allfondist.
 6. Õppekavades enesearenduse ja toimetulekuteadmiste suurendamine fakultatiivõppe raames.
 7. Kooli kujundamine elukestva õppe keskuseks. Koolituste korraldamine ja koostöö üldhariduskooli ja kutsekooli ning KHS vahel.
 8. Noorte kaasamine looduse-, ajaloo- ja kultuuripärandi uurimisel ja jäädvustamisel.
 9. Oskusteabe ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtmine

4.5. Sport ja vaba aeg

Vaba aja organiseeritud ja sisukaks veetmiseks on Kassaris võimalusi vähe, eriti noortel. Halva bussiühenduse ja perekondade kehvade rahaliste võimaluste tõttu ei saa noored piisavalt osaleda Käina Kaunite Kunstide Kooli ja Käina Gümnaasiumi huviala- ja sporditegevusest. Kassari mõisas asuv spordiväljak on halvas korras. Saare keskpunktina oleks see ideaalne koht spordi- ja vabaaja keskuse loomiseks. Saarel tegutseb MTÜ Kassari Ratsamatkad, kus käivad ratsatreeningutel noored Käina vallast ja Kassarist.

Vajalikud tegevused:

1. Mõisa piirkonnas asuva munitsipaalmaa säilitamine valla sotsiaalmaana ning sinna spordiväljaku taastamine. Spordiväljakute loomine ka kahes teises saare piirkonnas – Orjakus, Esikülas, Kassaris.
2. Tegevuse algatamine internetiühenduse parendamiseks Kassari saarel. AIP loomine Kassari mõisa piirkonda. WiFi tasuta leviala võimaldamine.
3. Ruumide leidmine noortemaja asutamiseks.
4. Huvihariduse pakkumine KHS ruumes. See parandaks huvihariduse kättesaadavust – on osalejatele oluliselt lähemal kui Käina. Selle eelduseks on seltsimaja ruumide renoveerimine ja kaasaegse sisseseade muretsemine.
5. Laste kooliväline tegevus keskkonnateadlikkuse tõstmisel ja juurutamisel.
6. Ratsaspordi rajatiste arendamine
7. Kassari lastelaagri taasavamine
8. Noorte kaasamine kogukonna arengu teostamisele.
9. Noortele suunatud ürituste sh noorte poolt korraldavate ürituste läbiviimine

4.6. Infrastruktuur ning halduskorraldus

Infrastruktuuri arendamise lähtekohaks on Kassari kui loodustsäästev elu- ja tootmispiirkond ning keskkonnasõbralik aktiivturismi piirkond. Selleks tuleb arendada kaasaegset tehnilist ning sotsiaalset infrastruktuuri ning seeläbi luua tingimused traditsioonilise elulaadi säilimiseks.

Selleks:

1. Kassari tunnistamine terviklikult miljöopiirkonnaks. See tähendab traditsioonilise elulaadi tunnustamist (väiketootjad, rannakalurid, turismiteenuste pakkujad) ning toetamist (toetused ning kompensatsioonid tegevuse jätkamiseks, koolitused).
2. Saare elulaadile vastava säästva arengukava koostamine. See hõlmab nii loodusressursside tarbimist (maa, vesi jm), jäätmekäitlust (jäätmekäitluskava väljatöötamine), loodustsäästvat tootmist-teenindust (põllumajandus, kalandus, turism) ning ehituspoliitikat (ehituskeeluvööndite määramine).
3. Sideteenuste parendamine: telefoniside digitaliseerimine, mobiilside võimsuse suurendamine, AIP loomine, GIS andmebaasi loomine Päästeteenistusele.
4. Turvalise keskkonna loomine: naabrivalve süsteemi loomine, korrakaitse ja kaitseala järelvalve, vetelpääste.
5. Teedevõrgu parendamine ca 20 km: avaliku kasutusega teede määramine, kruusateede vähendamine (Kassari-Orjaku alumine tee, Kassari mõis – Esiküla).
6. Orjaku sadama arendamine jahisadamana ja vastava teenuste kompleksi väljaarendamine.
7. Ühiskondliku aktiivsuse tõstmine eesmärgiga väärtustada iga inimese osa saavutustes. Selle saavutamiseks algatada osavalla loomine haldusreformi käigus. Poliitilise aktiivsuse suurendamiseks organiseerida valimisjaoskonna avamine kohapeal, e-valitsusele üleminekut, ühistegevuse populariseerimist ning selleteemalist koolitust.

5. TEGEVUSKAVA

Aeg	Tegevus, invest.objekt	Valdkond	Summa	Vastutaja	Allikad
2008-2015	Seltsimaja renoveerimine	turism haridus sport ja vaba aeg infrastruktuur	2 500 000	Kassari Haridusselts	Projektipõhine PRIA, KOV LEADER
2008-2015	Piirkonna tuntuse suurendamine ja ühtsuse kujundamine	turism vaba aeg haridus elukeskkond	1 000 000	Kassari Haridusselts, Orjaku Külaselts, Kassari Külavanemate Kogu	Projektipõhine, vabatahtlik töö, LEADER
2009-2013	Keskkonnasäästliku eluviisi juurutamine	Turism, keskkonnakaitse sport ja vaba aeg infrastruktuur Põllumajandus elukeskkond	500 000	Kassari Haridusselts	Projektipõhine KIK, LEADER, PRIA
2009-2010	Ratsamaneez	turism sport ja vaba aeg infrastruktuur	1 500 000	Kassari Ratsamatkad	Projektipõhine LEADER
2008-2015	Kogukonnale teenuste väljaarendamine	turism haridus vaba aeg infrastruktuur elukeskkond	900 000	Kassari Haridusselts, Käina vald	Projektipõhine LEADER
2009-2013	Moosiköök – uuringud, projekteerimine	turism haridus põllumajandus infrastruktuur	1 000 000	Kassari Haridusselts	Projektipõhine LEADER, KIK, PRIA
2009-2014	Lautrikohtade taastamine ja loomine	turism kalandus infrastruktuur elukeskkond	1 360 000	Kohalikud kalurid Ettevõtjad maaomanikud	Projektipõhine KIK, PRIA, LEADER
2009-2015	Teede tolmuvaiks muutmine	turism infrastruktuur elukeskkond	2 000 000	Teede – ja Sideministeerium , Käina vald	Riik
2008-2015	Orjaku sadama arendamine	turism infrastruktuur vaba aeg sport elukeskkond	28 800 000	Käina vald Orjaku Külaselts Orjaku Jahtklubi	Projektipõhine LEADER
2009-2012	Sportiväljak seltsimaja juurde	turism sport ja vaba aeg elukeskkond	450 000.-	Kassari Haridusselts Kassari ratsamatkad	Projektipõhine Vabatahtlik töö

*Kinnitatud Kassari saare
Rahvakoosolekul 13.10.2008.a.*

2009-2012	Spordiväljak Kassari mõisa	turism sport ja vaba aeg elukeskkond	450 000	Kassari Haridusselts, Käina vald	Projektipõhine
2008-2015	Kassari mõisa veski renoveerimine, arendamine	turism keskkonnakaitse infrastruktuur	600 000	omanik	Projektipõhine Muinsuskaitseamet, LEADER omanik
2010-2012	Vaatlustorn Ristitee talu matkarajale	turism keskkonnakaitse sport ja vaba aeg infrastruktuur	75 000	Ristitee talu	Projektipõhine
2008-2015	Sääretirbi puhkemajanduse korraldamine	turism keskkonnakaitse sport ja vaba aeg infrastruktuur elukeskkond	1 550 000	Käina vald, maaomanikud	Projektipõhine KIK, PRIA, LEADER
2013-2015	Moosiköögi ehitus	turism haridus põllumajandus infrastruktuur	1 500 000	Kassari Haridusselts	Projektipõhine PRIA, LEADER
2009-2015	Veehaare, kanalisatsioon - ehitus	kõik valdkonnad	17 800 000	Käina vald	projektipõhine KIK, PRIA, ÜF
2009-2015	Kohaturunduse arendamine.	Keskkonnakaitse Turism Põllumajandus Infrastruktuur elukeskkond	2 100 000	Kassari Haridusselts Käina vald Orjaku Külaselts Kassari Külavanemate Kogu	Projektipõhine KIK, LEADER, PRIA
2009-2015	Piibunina puhkemajanduse korraldamine	turism keskkonnakaitse sport ja vaba aeg infrastruktuur elukeskkond	1 550 000	Käina vald, maaomanikud	Projektipõhine KIK, PRIA, LEADER
2009-2012	Spordiväljak Orjaku juurde	turism sport ja vaba aeg elukeskkond	450 000	Orjaku Külaselts	Projektipõhine Vabatahtlik töö
2008-2015	Orjaku sadama väikelaevade hoiu- ja hooldekeskus	Turism Infrastruktuur Vaba aeg ettevõtlus	5 000 000	Käina vald ettevõtjad	Projektipõhine
2010-2015	Kassari – Otsa sadama arendamine	Turism Vaba aeg Infrastruktuur elukeskkond	2 000 000	Kohalikud kalurid Omanikud, Käina vald	Projektipõhine omanikud
2008-2012	Orjaku muuli matkaraja arendamine	Turism Vaba aeg keskkonnakaitse	500 000	Orjaku Külaselts	Projektipõhine PRIA

*Kinnitatud Kassari saare
Rahvakoosolekul 13.10.2008.a.*

2008-2012	Kassari leivakoda	Turism, Põllumajandus elukeskkond	2 000 000	ettevõtjad	Projektipõhine PRIA, LEADER
2009-2015	Kassari kabeli restaureerimine, kabeliaia korrastamine	elukeskkond	3 500 000	Käina vald Muinsuskaitseamet	Projektipõhine Muinsuskaitseamet Vabatahtlik töö
2009-2015	Orjaku sadama kalurite kai väljaehitamine	Turism elukeskkond	2 000 000	Kalurid	Projektipõhine LEADER
2009-2015	Pukktuulikute ehitamine ja taastamine	Turism	500 000	omanikud	Projektipõhine omanikud
2009-2014	AIP, WiFi, ADSL leviku toetamine	Infrastruktuur Turism elukeskkond	185 000	Käina vald	Projektipõhine
2009-2011	Orjaku linnuvaatlustorni arendamine	Turism Keskkonnakaitse Vaba aeg	650 000	Käina vald	Projektipõhine KIK, LEADER
2008-2015	Maastikuhoolduskava elluviimine	Keskkonnakaitse Turism Vaba aeg elukeskkond	350 000	Keskkonnateenistus, Käina vald, maaomanikud	Projektipõhine KIK, PRIA Vabatahtlik töö
2008-2015	Kassari saare ajaloo – ja kultuuripärandi uurimine, jäädvustamine	Vaba aeg Haridus Turism	500 000	Kassari Haridusselts Kassari Külavanemate Kogu Orjaku Külaselts	Projektipõhine Vabatahtlik töö
2009-2015	Laste – ja nooroolaagrite korraldamine ja noortele vabaja võimaluste pakkumine	Elukeskkond Haridus Vaba aeg keskkonnakaitse	500 000	Kassari Haridusselts	Projektipõhine LEADER, KIK,
2009-2015	Kergliiklustee “Kassari –ring” rajamine, I etapp (Kassari-Käina Kassari) 20km	Elukeskkond Turism Sport ja vaba aeg Infrastruktuur	7 000 000	Eraettevõtjad Kassari Külavanemate Kogu	Projektipõhine LEADER, KIK,
2009-2015	Kohalikule mahetoodangule (lambaliha, kala, aiasaadused) põhineva toitlustuskoha rajamine	Turism, Põllumajandus	2 800 000	Eraettevõtjad Kassari Külavanemate Kogu	Projektipõhine LEADER, PRIA

*Kinnitatud Kassari saare
Rahvakoosolekul 13.10.2008.a.*

2009-2015	Villakoja rajamine	Turism, Põllumajandus	1 500 000	Eraettevõtjad Kassari Külavanemate Kogu	Projektipõhine
2009-2015	Sisespordiruumide rajamine	Sport ja vaba aeg Elukeskond Turism	600 000	Eraettevõtjad Kassari Külavanemate Kogu	Projektipõhine PRIA, LEADER
2009-2015	Miniloomaaija rajamine	Turism,	600 000	Eraettevõtjad Kassari Külavanemate Kogu	Projektipõhine PRIA, LEADER
2009-2015	Tapapunkti rajamine	Põllumajandus, Elukeskond	2 300 000	Eraettevõtjad Kassari Külavanemate Kogu	Projektipõhine PRIA, LEADER

6. ARENGUKAVA JÄLGIMINE ja KORRIGEERIMINE

Arengukava täiendatakse ja korrigeeritakse vastavalt vajadusele iga aasta 01.oktoobriks, kuid mitte harvemini kui kolme aasta tagant. Täiendused viib arengukavva sisse Kassari Külavanemate Kogu.

Korrigeeritud arengukava kinnitatakse rahvakoosolekul, mille kutsuvad kokku külavanemad.

Arengukava täitmist jälgivad Kassari saare elanikud ja külavanemad.

LISAD

LISA 1.

Koostatud arengukava aluseks on olnud:

- Käina lahe Kassari maastikukaitseala kaitsekorralduskava
- KHS poolt 1999.aastal läbi viidud Kassari saare sotsioloogiline uuring
- Käina Gümnaasiumi arengukava
- Käina valla arengukava
- Keskkonnaministri 10. mai 2001. aasta määrus nr. 25 "Kõrgendatud keskkonnariskiga tegevuste täpsustatud loetelu ja tegevuste ulatus, millest alates tekib kõrgendatud keskkonnarisk"
- Kassari Haridusseltsi Kassari saare üldplaneeringu avalikule väljapanekule esitatud ettepanekud ja märkused. Kiri nr 38 / 30.07.2001.

Kassari saare üldplaneeringu avalikule väljapanekule esitatud Toomas Vikerpuur'i ettepanek 31.07. 2001.a.

Arengukava juhtiv töörühm :

Merike Niimann, Kassari Haridusseltsi juhatuse esinaine

Tiiu Kopli

Vello Vann

Linda Tikk

Ester Tammis

Marek Elmi

Osalejad:

Heli Tuisk

Maris Varik

Varje Kullo

Margit Kääramees

Tiit Kopli

Ain Koor

Leonora Kääramees

Aidar Kääramees

Toivo Platov

Aita Rebane

Aarne Maripuu

42 õpilast 8-18a.

Kalju Hülgl

Vello Kaskor

Olev Kopli

Kallu Rebane

Hans Kirsi

Tarmo Üksik

Aldo Kääramees

Koit Tikk

Omar Jõpiselg

Liina Orle

KASSARI SWOT-ANALÜÜS

LISA 2

Tugevused (sisemised)

- Kompaktne geograafiliselt piiritletud asend ja kogukonna saarelisus
- Säätlik eluviis (looduslähedane väikepõllumajandustootmine, rannakalandus)
- Turvaline kvaliteetne elukeskkond (looduskaunis koht, maastikukaitseala, kodukoha identiteet, väga madal kuritegevus)
- Aktiivne elujõuline kogukond (omaalgatus, elujõulised külad, jagatud vastutus)
- Ühenduste olemasolu (Orjaku sadam, kaks tammteed Hiiumaale)
- Atraktiivsus turismipiirkonnana (supelrand, kultuurilised ja loodusturismi vaatamisväärtused)
- Toimub jäätmete sorteerimine
- Sorteeritud jäätmed viiakse saarelt välja
- Eriotstarbelised jäätmed saab tasuta ära anda

Nõrkused (sisemised)

- Oskusteabe ja teenuste puudus ettevõtluses
- Kaootiline turismikorraldus (telkimiskohad, infotahvlite ja suunaviitade puudulikkus) ning mainekujundus
- Puudulik rannaalade kaitse (roostikustumine, ”metsikud autoturistid”)
- Halb vee kvaliteet
- Traditsiooniliste tootmisalade (põllumajandus, rannakalandus) vähenenud tasuvus
- Halva kvaliteediga ja kallid sideteenused (mobiillevi ”augud”, analoogtelefonside, kallis ja aeglane internetühendus)
- Arendusdokumentide puudulikkus Käina vallal (üldplaneering, arengukava, ühtne jäätmeäitluskava, ehitusmäärus)
- Kassari saare jaoks vähetõhus ja saare arendushuve piisavalt mitteamestav kohalik omavalitsus

Võimalused (välised)

- Kohaliku algatuse ja demokraatia realiseerimine osavalla staatuse kaudu
- Ühistegevuse arendamine erinevates valdkondades
- Ühtse veehaarde ja veepuhastusseadmete loomine
- Ökoloogilise põllumajanduse ning traditsioonilise elulaadi väärtustamine
- Sisekaubandus – toota ja tarbida kohaliku ning kohalik väiketööstus (tapapunkt, väike kalatööstus, suveturg)
- Koordineeritud turismimajandus
- ERDA, SAPARD; PHARE, ISPA jt tugirahastused
- Kaitseala kui turismiobjekt ja tööandja
- E-võimalused kaugtööks, -õppimiseks ja -riigistamiseks

Ohud (välised)

- Keskkonnaseisundi halvenemine (suurenev turismikoormus, vähene keskkonnateadlikkus, jäätmete koguste suurenemine)
- Ettevõtluse sesoonsus ning kaugus püsiturgudest
- Otsese mereühenduse puudumine mandri ja teiste saartega
- Rannakalandust ohustav kalandus- ja jahinduspoliitika
- Halduskorralduse reformi ebamäärasus, ühtlustamine ja tsentraliseerimine
- Noorte väljaränne (õppimine väljaspool, stiimuli puudumine naasmiseks, töötamine väljaspool)
- Ääremaastumine
- Valla ja maakonna kindlate seisukohtade/plaanide puudumine
- Olemasolevate muinsus-, loodus- ja kultuuriväärtuste hävimine
- Põhjavee nõrk kaitstus